كوكتەم مەرەكەسىدە ئەگىزگى ساتنى ئاراڭاۋ

"ئشول جازىرادا‌ى بالقشلىق مەكەنى" قىسقى بالىق اۋلاۋ مەرەكەسى ارقىلى كوكتەم مەرەكەسىن قارسى الدى

□ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ئتلىشسى جاڭ تيڭ

"قوناق بولمەسىنەن قالدى ما؟ ساۋ-دالىق قوناق بولمەسى بولسا دا، جاي قوناق بولمەسى بولسا دا بولا بەردى".

"عاپۇ ەتىگىز، قوناق ئۇي تولىپ كەتتى، بولمەلەردىڭ بارىنە ەرتە زاكاز بە-رىلىپ قويعان ەدى!".

1 ـ ايدىڭ 14 ـ كۇنى، ۇرىمجىلىك ساياحاتشى ژاڭ مىرزا بالا ـ شاعالارىن ەرتىپ، "ئشول جازىرادا‌ى بالقشلىق مە-كەنى" اتالعان ۇلىتگىر كولىنە قىسقى بالىق اۋلاۋ مەرەكەسىنە قاتىناسۋعا كەلگەن بولاتىن، بۇرىلتوعاي اۋدانىندا بىرنەشە قوناقجايعا اينالدىرا كىرىپ شققان ەدى، بارلىق قوناق ئۇي تولىپ كەتىپتى. ونىڭ اۋدان ورتالعىنان السراق جەردەن قوناقجاي قاراستىرماسىنا بولمادى.

كوكتەم مەرەكەسى تاياعاندا بۇرىلتو-عاي اۋدانىنىڭ 15 ـ كەزەكتى قىسقى بالىق اۋلاۋ مەرەكەسى ساتىمەن كەلىپ جەتىپ، كوپتەگەن ساياحاتشىنى باۋرادى.

"مەيمانحانامىزدا 238 قوناق بولمە-سى بار، باسىم كوپ بولعىنە ئبىر اپتانىڭ الدىندا زاكاز بەرىلىپ بولعان. قىسقى بالىق اۋلاۋ مەرەكەسىنىڭ وتكىزىلۋى بىزگە كەلەتىن قوناقتاردى كورنەكتى ارتتى-رىپ، قونۇ مولشەرى 20% جوعارىلادى"، ـ دەدى بۇرىلتوعاي دييۇان مەيمانسارايىنىڭ باس ديرەكتورى جۇ تيڭتيڭ.

"مۇز قۇرسانعان ۇلىتگىر كولىندە بالىق تۇلاعان ايبىندى كورىنىستى ەرتە-دەن ەستۇىم بار. ئۇي ىشىمزبەن سانجە-دان كەلىپ جەتتىك، كوكتەم مەرەكەسى تاياپ قالدى، قىسقى بالىق اۋلاۋ مەرەكە-سىندە جاڭادان اۋلانعان بالقتان ساتىپ الماقشىمىز"، ـ دەدى ساياحاتشى جۇ ليڭ تەبىرەنە.

قىسقى بالىق اۋلاۋ مەرەكەسىنىڭ وتكىزىلۋى بۇرىلتوعاي اۋدانىنىڭ جەرگىلىك-تى قىسقى ساياحات بازارىن قىزدىرا ئتۇس-تى. بۇرىلتوعاي اۋدان ورتالعىنداعى ۇلكەندى ـ كىشىلى كوشە جولدارىندا كەلە جاتساڭىز، شىمقاي قىزىل تۇمشالامالى شامداردان شات مەرەيگە تولى راي مەن مۇندالايدى. ادام لىق تولعان مەيمانحانا-لاردان سىرت، وسى كۇندەردە بۇرىلتو-عاي اۋدانىندا اس ـ سۋ كاسىبى ساۋداسى دا قىزىپ كەتتى.

1 ـ ايدىڭ 15 ـ كۇنى ساعات 15تە قىسقى بالىق اۋلاۋدىڭ اۋ سالۋ مەرەيىن تاماشالاعان ساياحاتشىلار ىركەس ـ تىركەس بۇرىلتوعاي اۋدان ورتالعىنا قايتتى. اۋدان ورتالعىنىڭ شعىسىنا ورنا-لاسقان بالىق ەتى تاعامجايىنىڭ الدىندا ادامدار وشىرەتكە تۇرا باستادى، ساعات 18دە ادام لىق تولدى. بۇل جەرگىلىكتى ورىندا تيجارات جۇرگىزگەننە 30 نەشە جىلدان اسقان كونە تاعامجاي ەدى.

"ئبىر اپتانىڭ الدىندا ـ اق تاماققا زاكاز بەرگەندەر بار، وسى بىرنەشە كۇندە ئار كۇنى 30 ـــ 40 ۇستەل قوناق قابىلداپ تۇرمىز، ساياحاتشىلار ئۇستى ـ ۇستىنە باسىپ قالدى، تاڭ بوزىنان كەش باتقانشا قاربالاس بولامىن". وسى بالىق ەتى تاعامجايىنىڭ جۇرگىزۇشىسى لياۋ جۇنشيا بىلاي دەدى: S21 التايدان ۇرىمجىگە دەيىنگى جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولدا كولىك قاتناۋىنا ىلەسە، جەر-گىلىكتى ورىندا ادام اعىنى كورنەكتى جو-عارىلادى، قىسقى بالىق اۋلاۋ مەرەكەسىن قارسى الۋ ئۇشىن، وسى بالىق ەتى تاعام-جايى الدىن الا جەرگىلىكتى سۇىق سۋ با-لعىنان 500 كيلوگرام داييندادى.

قولايلى قاتىناس شارت ـ جاعدايى اناعۇرلىم كوپ ساۋدا ورايىن الا كەلدى، جەرگىلىكتى ساياحات كاسىبىنىڭ داۋىنا ىلەسە، قازىر بۇرىلتوعاي اۋدانىندا اس ـ سۋ دۇكەندەرى بارعان سايىن كوبەيدى، اسىرەسە، بالىق ەتى تاعامجايىنان اۋدان بويىنشا 20 نەشەۋى بار.

ئار جىلى قىسقى بالىق اۋلاۋ مەرەكە-سىندە تۇس ـ تۇستان كەلگەن ساياحاتشى-لار بۇرىلتوعاي اۋدانىنا اعىلادى. قىسقى بالىق اۋلاۋدى تاماشالاۋدان سىرت، سايا-حاتشىلار ماڭايداعى شارۋالار شاتتىعى سا-ياجايلارىنان جەرگىلىكتى ەرەكشە تاعام-دارداڼ ئدام تاتادى، اۋەلى، نەشە كۇن قونا ـ تۇنەي جاتىپ، ەرەكشە حالقتىق تۇسەلحانادان ئلاززاتتانادى، بۇل دا جەر-گىلىكتى اۋىل ـ قىستاق ساياحاتىنىڭ دامۇىنا دەم بەردى.

بۇرىلتوعاي اۋدانى كوكاعاش اۋىلى اقوتكەل قىستاعىنىڭ تۇرعىنى كەنجەبەك ئسالىت 2 اپتانىڭ الدىندا ـ اق قوناق ئۇيدى قاعىپ ـ سىلكىپ، ساياحاتشىلار-دىڭ كەلۋىنە ازىرلىك كورگەن بولاتىن. ونىڭ حالقتىق تۇسەلحاناسىندا 5 قوناق بولمە بار، بۇل ونىڭ حالقتىق تۇسەلحانا اشقان 5 ـ جىلى، ئار جىلى قايتا ورالعان قوناقتاردىڭ ايعى ۇزىلمەيتىندىكتەن، قوناق قايناري ماسەلەسىنەن ول الاڭدا-عان ەمەس.

قىسقى ساياحاتتىڭ دامۇىنا ارقا سۇيە-گەن اقوتكەل قىستاعىندا قازىر 8 حالقتىق تۇسەلحانا بار، قىستاق شارت ـ جاعدايى جاقسارىدى، جارىقتاندىرىلعاننان كەيىن، كەشتە قىستاق ئتپىتى كورىكتەنە ئتۇسـ-تى، اۋىل شارۋاشىلىعى مەن ساياحات كا-سىبى سالاسى ۇزدىكسىز تەرەڭ توعىسا دامىدى.

"بۇرىلتوعاي اۋدانى قار ـ مۇز سايا-حاتىنىڭ اشىلۋى جەرگىلىكتى ەرەكشە اۋىل شارۋاشىلىعى ونىمدەرىنىڭ قىزعىن ساتىلۋىن جەبەدى، قىستاق تۇرعىندارىنىڭ ۇيىندەگى سۇرلەنگەن ەت، قازى، بال، شەكىلدەۋىك قاتارلى ەرەكشە اۋىل شارۋا-شىلىعى ونىمدەرى دە قىسقى بالىق اۋلاۋ مەرەكەسىنە ارقا سۇيەي تانىلا باستادى. جاڭا ئبىر جىلدا ئبىز بۇرىلتوعاي اۋدانى ساياحات كاسىبىنىڭ ۇزدىكسىز داۋىن، S21 التايدان ۇرىمجىگە دەيىنگى جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولدا كولىك قاتناۋ سياقتى باسىمدىقتارعا سۇيەنىپ، حالقتىق تۇسەلحانا ئبىرىنشى قىستاعىن قالىپتاسترۋ-عا كۇش سالىپ، نەگىزدىك قۇرىلعىلار-دىڭ قىزمەت وتەۋ قۋاتىن قۇلشىنا جوعارد-لاتىپ، اناعۇرلىم كوپ ساياحاتشىنىڭ كەلىپ ئدامدى تاعامداردان تۇتىنىپ، كو-رىكتى كورىنىستى تاماشالاۋدىنا مۇمكىندىك جاسايمىز"، ـ دەدى اقوتكەل قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۇجيى داۋرەن ئراشات.

(باسى 1 ـ بەتتە)

جوننىندەگى ورنالاسترۇى مەن تالابىن تياناقتاندىرىپ، "ئستىڭ ئساتتى باستالۋد-نا دەم بەرىپ، ورنىقتى ارتۇدى جۇزەگە اسرۇ" قىزمەتىن ورنالاسترىپ، ئبىرىنشى ماۋسىمداعى ەكونوميكالىق قىزمەتتەگى ئتۇ-يىندى شارالاردى ايقىنداپ، تۇتاس جىلدىق ەكونوميكالىق قىزمەتتە جاقسى باستاما باس-تاۋعا، جاقسى قادام تاستاۋعا شىنايى كەپىل-دىك ەتتى.

اۋتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ ورىنباسار شۇجيى، اۋتونوميالى رايوننىڭ ۋاقتشا ئتوراعاسى ەركىن تۇنياز ماجلىس-كە قاتىناستى ئارى ئسوز سويلەدى.

ئماجلىس مىنالاردى اتاپ كورسەتـ-تى: اۋتونوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ تا-لابىنا ساي، نىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ مەن ەكونوميكالىق، قوعامدىق دامۇدى ئبىر تۇتاس جوسپارلاپ، دامۇ مەن حاۋىپ-سىزدىكتى ئبىر تۇتاس جوسپارلاپ، ەكو-نوميكالىق دامۇدىڭ "باس تەتىگىن" اشپ، ەكونوميكانىڭ جوعارى ساپالى دام-ۇىنا دەم بەرۇدى، "ئۇشتى قامتاماسىز ەتۇدى" تياناقتاندىرۇدى اناعۇرلىم كور-نەكتى ورىنعا قويىپ، "جاقسى" نەگىزدى ونان ارى بەكەمدەپ، "كىرۇ" فاكتورلا-رىن ۇزدىكسىز توپتاپ، "ورىنقتىلىق بارد-سىندا ىلگەرىلەۋ، ورىنقتىلىق بارىسىندا جاقسارۇداي" تاماشا جاعدايدى ونان ارى بەكەمدەۋ كەرەك.

ئماجلىس مىنالاردى باسا دارىپتە-دى: قىس، كوكتەم ماۋسىمىنداعى اۋىل شارۋاشىلىق ئوندىرىسىن تىگىلىقتى ويدا-عداي ىستەۋگە كۇش سالىپ، ەگىنجاي سۋ يگىلىگى مەن جوعارى ولشەمدى اتىز ـ ارىق قۇرىلىسىن ۇزدىكسىز ىلگەرىلەتىپ، كوكتەمگى ەگىس دايىندىعى قىزمەتىن بەل-سەنە ورىستەتىپ، استىق حاۋىپسىزدىگىنە شىنايى كەپىلدىك ەتۇ كەرەك. ونەركاسىپ ەكونوميكاسىنىڭ ورنىقتى ارتۇىن بارىنشا ىلگەرىلەتۇگە كۇش سالىپ، ونەركاسىپ نىسانداردىڭ الدىن الا جوسپارلاپ، ونەركا-سىپ نەگىزىن كۇشەيتىپ، ونىمدىلىكتى ارتتىرۇ مەن تيىن وزگەرتىپ، دەڭگەيىن جوعارىلاتۇدى جەدەل ىلگەرىلەتىپ، "ئبىر كاسىپورىنعا ئبىر شارا" بويىنشا قىزمەت وتەۋ قىزمەتىن جاقسى ىستەپ، ابزال كاسىپ سالالارىن بەلسەنە قالىپتاس-تىرۇ كەرەك. كەلەلى نسان قۇرىلىستارىن بار كۇشپەن ىلگەرىلەتۇگە كۇش سالىپ، سالىنىپ جاتقان نسان قۇرىلىستارىن مەقتى يگەرىپ، جاڭادان سالىناتىن نسانداردىڭ ۋاعىندا جۇمىس باستاۋىن جەبەپ، نساند-ارداى دايىنداۋ مەن الدىڭعى كەزەڭدىك قىزمەتتەردى جاقسى ىستەپ، نسان فاك-تورلارىن قامتاماسىز ەتۇدى كۇشەيتۇ كەرەك. "ئۇشتى قامتاماسىز ەتۇ" تومەند-گى شەگىن مەقتى يگەرۇگە كۇش سالىپ، "ئۇشتى قامتاماسىز ەتۇدى" قارجىمەن تولىق قامتاماسىز ەتۇگە، ساياساتتى تولىق اتقارۇعا، جاۋاپكەرشىلىكتى تولىق تياناقتاند-ىرۇعا شىنايى كەپىلدىك ەتۇ كەرەك. بازاردىڭ ومىرشەڭدىك كۇشىن ۇزدىك-سىز قاۋلاتۇعا كۇش سالىپ، قىسقى، كوكتەمگى ساياحات قىزمەتىن بار كۇشپەن ويداعىداي ىستەپ، كەشكى ەكونوميكانى بار كۇشپەن دامىتىپ، انا-عۇرلىم كوپ جاڭا تۇتىنۇ قىزۇ تۇيىندە-رىن جەتىلدىرۇ كەرەك.

ئماجلىس مىنالاردى تالاپ ەتتى: با-زارلانعان، زاڭمەن باسقارىلعان، حالقارا-لانعان شارۋاشىلىق ـ ساۋدا ورتاسىن قالىپ-تاسترۇعا كۇش سالۇ كەرەك. شارۋاشىلىق ـ ساۋدا ورتاسىن ارناۋلى جونگە سالىپ، سالقتى كەمەيتىپ، اقىنى تومەندەتۇ سايا-ساتىنىڭ دالمە ـ ئدال تياناقتانۇىن ىلگەرد-لەتىپ، ساۋداگەر شاقىرىپ، قارجى ەنگىزۇ تەبىنىن ارتتىرىپ، "سىرتقا شىعارۇ"، "سىرتتان ەنگىزۇ" ارقىلى اناعۇرلىم كوپ كاسىپورىندى شينجياڭعا كەلىپ قارجى قوسىپ، شارۋاشىلىقتى گۇلدەندىرۇگە باۋراۋ كەرەك.

ئماجلىس مىنالاردى باسا دارىپتە-دى: ىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋدى زاڭ بويىنشا عىلمي، دالمە ـ ئدال جاقسى ىستەۋگە كۇش سالىپ، جۇيە كوزقاراسىنا تابانىدى بولىپ، عىلمي، دالمە ـ ئدال بولۇعا باسا ئمان بەرىپ، ىندەتتەن ساق-تانۇدىڭ دالمە ـ دالدىگىن، باعىتتامالىلى-عىن، ونىمدىلىگىن ۇزدىكسىز كۇشەيتۇ كەرەك. ئوندىرىس حاۋىپسىزدىگىن ۇز-دىكسىز كۇشەيتۇگە كۇش سالىپ، ئوندىر-رىس حاۋىپسىزدىگىن ارناۋلى وڭتاۋدى تىڭعىلىقتى ىلگەرىلەتىپ، تولىق قامتىلعان، قالتارىسسىز ئوندىرىس حاۋىپسىزدىگى زور تەكسەرۇىن جۇرگىزىپ، ەلەۋلى، ەرەكشە، ئرى شىرعالاڭدارداڼ تۇىلۇىن باتىل تەجەۋ كەرەك. كوكتەمگى تاسىمالدى قامتاماسىز ەتۇدى كۇشەيتىپ، بازاردى قامداۋدى قامتا-ماسىز ەتۇدى، باعانى ورنىقتىرۇدى كۇشەي-تىپ، ئار ۇلت بۇقارالىسىنىڭ قىستان قىسلماي وتۇىنە، كوكتەم مەرەكەسىن كوڭىلدى وتكىزۇىنە شىنايى كەپىلدىك ەتۇ كەرەك.

ئماجلىس مىنالاردى اتاپ كورسەتـ-تى: قىزمەت ستيلىنە شىنايى بۇرىلىس جاساپ، دۇرىس ناتيجە كوزقاراسىن مەقتاپ ورناتىپ، تەكسەرۇ، زەرتتەۋ جۇرگىزۇ سالتىن بارىنشا ساۋلەلەندىرىپ، شينجياڭدى زاڭمەن باسقارۇ، زاڭ بويىنشا اكىمشىلىك جۇرگىزۇ تالابىن ۇكىمەت قىز-مەتىنىڭ بارلىق جاعىندا، جالپى بارىسىندا دايەكتىلەندىرىپ، تياناقتاندىرىپ، فورما-شىلدىققا، تورەشىلدىككە باتىل قارسى تۇرىپ جانە ونى جەڭىپ، پارتيا 20 ـ قۇرىلـ-تايىنىڭ جەڭىسپەن اشىلۇىن ۇزدىك ناتيجە-لەرمەن قارسى الۇ كەرەك.

اۋتونوميالى رايون باسشىلارىنان چىن ۇيجۇن، ئيۇسۇيجان مامەت، جارولا يسامدين، جاۋ چيڭ، ماڭلىك سەيىت، لیۇ سۇشى ماجلىسكە قاتىناستى.

"ۇشاق بارىمتالاۋعا قارسى تۇرعان باتىر" لۇ ماۋپىڭ:

حالقتىڭ ئومىر امانات‌ىن اقتايمىن

قاھارماندار شەجىرەسى

□ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ئتلىشسى گو ليڭ

"مەن ساقشىمىن، زورلىقتى كۇش لاڭكەس ەلەمەنتتەرىنە جولىققاندا، ئسوز جوق، كەۋدە كەرىپ العا شىعامىن"، ـ دەدى 1 ـ ايدىڭ 9 ـ كۇنى لۇ ماۋپىڭ 10 جىلدىڭ الدىنداعى ۇشاقتى بارىمتا-لاۋعا قارسى تۇرۇ ۋاقيعاسى جايلى ئسوز بولعاندا تىلشىگە.

لۇ ماۋپىڭ حوتان ايماقتىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى سايلاۋت ساقشى تارماق اترەتى پارتكومىنىڭ مۇ-شەسى، ورىنباسار جىڭۇيى، 1997 ـ جىلى قوعام حاۋىپسىزدىگى قىزمەتىنە قاتىناس-قاننان بەرى، لاڭكەستىككە قارسى تۇرىپ، ورىنقتىلىقتى قورعاۋدىڭ ئبىرىنـ-شى شەبىن باتىل ساقتاپ كەلەدى. قىزمەت ناتيجەسى كورنەكتى بولعاندىقـ-تان، ول ىلگەرىندى ـ كەيىندى "بۇكىل مەملەكەتتىك قوعام حاۋىپسىزدىگى جۇ-يەسى بويىنشا 2 ـ دارەجەلى قاھارمان ۇلگى"، "29 ـ ماۋسىم ۇشاق بارىمتالاۋ-عا قارسى تۇرۇداعى باتىر"، شينجياڭ جاستار 4 ـ مامىر مەدالى سياقتى داڭقتار-عا يە بولىپ، داڭقپەن ئبىر رەت جەكە 1 ـ دارەجەلى، 2 رەت 2 ـ دارەجەلى، ئبىر رەت 3 ـ دارەجەلى ەڭبەك سىڭىرگەن.

زورلىقتى كۇش لاڭكەس ەلەمەنتتەرىنىڭ ۇشاقتى بارىمتالاۋ قاسكۇنەمدىگىن تاس ـ تالقان ەتتى

2012 ـ جىلى 6 ـ ايدىڭ 29 ـ كۇنى لۇ ماۋپىڭ حوتانىنان ۇرىمجىگە ۇشاتىن GS7554 كەزەكشى ۇشاققا وتىرادى.

"ۇشاق اسپانعا كوتەرىلىسىمەن، كەنەت بىرەۋ جارىلعىش قۇرىلعىسىن الىپ شعىپ، 'بارلىعىڭ قوزعالماڭدار، ئبىز ۇشاقتى بارىمتالايمىز' دەپ ايعاي-لايدى"، لۇ ماۋپىڭ زورلىقتى كۇش لاڭكەس ەلەمەنتتەرىنە جولىققانىن دەرەۋ سەزەدى.

سول ساتتە ورىنىنان اتىپ تۇرعان لۇ ماۋپىڭ الدىمەن ەسى شىعىپ كەتكەن جولاۋشىلاردىڭ كوڭىلىن ور-نىقتىرىپ، ىلە ـ شالا باسقى بولمەگە تۇرا ۇمتىلىپ، زورلىقتى كۇش لاڭكەس ەلەمەنتتەرىمەن ايقاسادى. "سول كەزدە بىرنەشە زورلىقتى كۇش لاڭكەس ەلە-مەنتتەر بولات تاياقپەن باسقى بولمەدەگى جولاۋشىلارعا شابۇىل جاساپ، جۇر-گىزۇشىلەر بولمەسىن مەڭگەرۇگە ۇرد-نىپ جاتىر ەكەن"، ـ دەدى ول تىلشىگە.

"مەنى ئبىر ئسات جەرگە باسىپ الدى، تاياقتاپ ولتىرەتىن سەكىلدى، سونىمەن ەرىكسىز ئبىر زورلىقتى كۇش لاڭكەس ەلەمەنتتىڭ شاشىنان مىقتاپ ۇستاپ جىبەرمەي قويدىم. سول كەزدە باسقالار دا كومەككە كەلدى، مەن اۋناپ بارىپ تۇرىپ كەتىپ، الگى زور-لىقتى كۇش لاڭكەس ەلەمەنتتى باعىندىر-رىپ، بايلاپ تاستاعان سوڭ، جالعاستى ايقاستىم"، ـ دەدى لۇ ماۋپىڭ، ـ وسى كەزدە ۇشاقتاعى وزگە حالىق ساقشىلا-رى مەن ئبىر ئبولىم جولاۋشىلار دا ايـ-قاسا كەتتى.

اقىرىندا زورلىقتى كۇش لاڭكەس ەلەمەنتتەرى باعىندىرىلىپ، ولاردىڭ ۇشاقتى بارىمتالاۋ قاسكۇنەمدىگى تاس ـ تالقان ەتىلدى.

ۇشاق ارتقا قايتىپ جەرگە قونعان سوڭ، جولاۋشىلار تۇگەلدەي ۇشاقتان ئتۇستى، سوڭىندا قالعان لۇ ماۋپىڭ 2 جارىلعىش قۇرىلعىنى تاۋىپ الىپ، حاۋىپسىز تۇردە جوعارىعا تاپسىردى.

وسدان باستاپ وتباسىنداعىلارمەن ئار كۇنى تەلەفوندا سويلەسىپ تۇردى

لۇ ماۋپىڭنىڭ قىزى لۇ يۇەنىڭ نا-زارىندا اكەسىنىڭ قىزمەتى وتە قاربالاس ەدى. لۇ يۇە تىلشىگە 2012 ـ جىلى 6 ـ ايدىڭ 29 ـ كۇننەن كەيىن، ول اكەسـ-مەن كۇن ساين تەلەفوندا سويلەسىپ تۇرۇدى ادەتكە اينالدىرىپتى.

"سول كۇنى اكەم وتىرعان ۇشاق ئبىر پالەگە جولىعىپتى دەگەن حابارىدى ەستىگەندە، شەشەم ەكەۋىمىز وعان توقتاۋسىز تەلەفون جالعادىق، ئبىراق جالعانبادى"، ـ دەدى لۇ يۇە، ـ اكەمـ-نىڭ امان ەكەندىگىن ەستىگەندە، شەشەم ەكەۋىمىز دىۋانعا سىلق ەتىپ وتىرا كەتىپ، جىلاپ جىبەردىك.

سول كۇنى تۇستەن كەيىن لۇ ماۋپىڭ ساقشى كيىمىن شىنتاي كيىپ، ۇيىندەگىلەردىڭ كوز الدىندا پايدا بولدى، جۇرىسىنەن سول ايامنىڭ جارالانعانىن بىلدىرمەۋگە تىرىستى، قولـ-فونى دا ايقاس ۇستىندە شامىلىپ قالعان ەكەن.

وقيعادان كەيىن لۇ ماۋپىڭ قاربا-لاستقتان ايامنىڭ جاراقاتىن تەكسەرتۇـ-گە مۇرسا تاپپادى، كەيىن ونىڭ سول تىزەسىنىڭ بۇىننان جىلاۋىق پايدا بولـ-عانى انىقتالدى، كۇنى بۇگىنگە دەيىن ونىڭ سول ايامى قالپىتى يىلمەيدى.

"كەيىن ايەلىمنىڭ مىنان وسىپە شعىپ، ىلگەرىندى ـ كەيىندى 4 رەت وپەراتسيا جاساتتى، مەن قىزمەت قاربا-لاستىعى سەبەبىنەن وعان قاراي المادىم". 2014 ـ جىلى لۇ ماۋپىڭنىڭ ايەلى قاتەر-لى وسپە سەبەبىنەن قايتىس بولدى، بۇل ونىڭ جۇرەگىندەگى ماڭگىلىك قاي-عىعا اينالدى.

ئوزى ونەگە بولىپ، حالقتى الدىڭعى ورىنعا قويدى

"قىزمەتكە العاش قاتىناسقان كەـ-زىمدە لۇ ماۋپىڭ قاراقاش اۋداندىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى ۇرچي ساقشى بولىمشەسىنىڭ جەتەكشىسى ەكەن". حوتان قالالىق قوعام حاۋىپسىز-دىگى مەكەمەسى پارتكومىنىڭ مۇشەسى، ورىنباسار مەكەمە باستىعى ارپات پولات: ساقشى بولعاننان باستاپ، لۇ ماۋپىڭ ماعان ۇلكەن نىقپال جاسادى، ـ دەدى.

"مەنى ۇنەمى ۇينە ەرتىپ بارىپ تاماقتاندىراتىن، ساقشى كيىمىمدى، كورپە ـ جاستىقتارىمنىڭ قابىن ۇينە اپا-رىپ جۇىپ بەرۇشى ەدى". ارپات: ئبىر جولى ئبىر كىسى كەلگەن حاتىن اۋدارىپ بەرۇدى ئوتىندى، مەن ودان باس تارتقان ەدىم، لۇ ماۋپىڭ ماعان: "بۇقارا سەنى مويىنداپ، ساعان سەنىم ارتقاندا عانا، قىزمەتتى جاقسى ىستەي الاسىڭ" دەپ ۇرىستى، ـ دەدى.

"ول بۇقارانىڭ ئسىن قاشاندا ماڭداي الدى ورىنعا قويادى". ارپات: لۇ ماۋپىڭ ۇرچي ساقشى بولىمشەسىنەن اۋىستىرىلىپ كەزدە، اۋلاعا ونى شعارىپ سالعالى كەلگەن قىستاق تۇرعىنداري لىق تولدى، ـ دەدى.

لاڭكەستىككە قارسى تۇرىپ، ور-نىقتىلىقتى قورعاۋ الدىڭعى شەبىندە لۇ ماۋپىڭ قاشاندا اتويلاپ الدا ئجۇر-دى. ئبىر رەتكى قيىمدا ارپات قىلمىس كۇماندىسىنىڭ تۇراعىنا باسىپ كىرمەكـ-شى بولعان كەزدە، لۇ ماۋپىڭ ونى قور-عاشتاپ الدىنا تۇسەدى. لۇ ماۋپىڭ باسپالاپ كىرىپ، قىلمىس كۇماندىسىن باعىندىرادى.

"حالقى ساقشىسى قىين ـ قىستاۋ ساتتە اتويلاپ العا شىعۇى كەرەك"، ـ دەدى لۇ ماۋپىڭ.

(باسى 1 ـ بەتتە)

حالىق قۇرىلتايى ۋاكىلى رەتىندە، مىندەت اتقارعان كەزىندە جوۋ لي ورتا، شاعىن، ۇساق كاسىپورىندارداڼ داۋ ماسەلەسىنە ەرەكشە كوڭىل ئبولدى. ورتا، شاعىن، ۇساق كاسىپورىندار ەكو-نوميكانىڭ داۋىن جەبەۋ، قوعامدىق جۇمىستانۇدى ورنىقتىرۇ، جاڭالىق اشۇ ومىرشەڭدىك كۇشىن تاسقىنداتۇ سياقتى جاقتاردا ماڭىزدى رول اتقارۇدا، جاڭا تيپتى ايدارشا ۋەيرۇس وكپە قابىنۇ ىنـ-دەتى تۇىلعاننان كەيىن ورتا، شاعىن، ۇساق كاسىپورىندارعا اسا زور سوققى اكەلىپ، كەيبىر كاسىپورىندار قىين حالدە قالدى. مۇنى كورگەن جوۋ لي قاتتى ابىرجىدى.

سونىمەن ول كوپتەگەن ايماق، وبلىس، قالالارعا بارىپ، كوپتەگەن حالىق باسقارۇىندا‌ى كاسىپورىندار مەن ورتا، شاعىن، ۇساق كاسىپورىندارعا ىشـ-كەرىلەي تەكسەرۇ ـ زەرتتەۋ جۇرگىـ-زىپ، ىلگەرىندى ـ كەيىندى «ىندەت سوققىسىندا ورتا، شاعىن، ۇساق كاسىپو-رىندار‌ى گۇلدەندىرۇ جونىندە ۇسىنىس» قاتارلى جوعارى ساپالى 3 ۇسىنىستى جازىپ، ورتا، شاعىن، ۇساق كاسىپورىنـ-دارداڼ داۋىن قولداۋعا دەم بەردى.

"قازىر جاڭا تيپتى ايدارشا ۋەيرۇس وكپە قابىنۇ ىندەتى جالپى جاقتان تىزـ-گىندەلگەنمەن، ئبىراق ىندەتتىڭ قايتالانۇ، بىتىراندى تۇيىندەردە تۇىلۇ حاۋىپ ـ قاتەرى، سوندا‌ي ـ اق سىرتقى ورتانىڭ تۇراقسىزدىعى سياقتى فاكتور-لار قاباتتاسىپ، ورتا، شاعىن، ۇساق كا-سىپورىندارداڼ ئومىر ئسۇرۇى، داۋىن ئالى دە قىىنشىلقتا تۇر". جوۋ لي بىلاي دەدى: 2020 ـ جىلى 8 ـ ايدىڭ سوڭىندا اۋتونوميالى رايوندا‌ى 8 تاراۋ بىرلەسپ 40 تارماقتى قولداۋ سىياتتى ساياسات شعارىپ، كاسىپورىندار مەن جەكە ساۋدا ـ ونەركاسىپشىلەردىڭ قىىنـ-شىلعىن شەشۇىنە كومەكتەستى. بۇل ساـ-ياساتتار قوعامدىق قامتاماسىزداندىرۇ، سالىق اقى، شاعىن، ۇساق كاسىپورىنـ-دارداڼ قارجى قۇراۋى سياقتى كوپ جاققا سايادى، الايدا باسىم كوپ ساندى ساياساتتىڭ ۋاقىتتى 2020 ـ جىلدىڭ سوڭىندا تولىپ كەتتى، از ساندى ساياسات 2021 ـ جىلدىڭ سوڭىنا دەيىن جالعاستى.

"ئتۇرلى مەنشىكتەگى كاسىپورىنـ-دارداڼ امالدىڭ بارىنشا ويداعىداي قورعاۋ، ولارعا ويداعىداي قىزمەت وتەۋ كەرەك". جوۋ لي بىلاي دەدى: ورتا، شاعىن، ۇساق كاسىپورىندارداڼ وزىندىك كولەمى ئبىرشاما شاعىن بولـ-عاندىقتان، قارجىنى اينالىمعا سالۋ، دا-رىندىلاردى باۋراۋ، زەرتتەۋ ـ اشۇ ۇسىنىلمى، كولەمدى ەكونوميكا سياقتى جاقتاردا بەلگىلى دارەجەدە السىزدىكتەر ساقتالۇدا. سوندىقتان بىىل ول قولداۋ سىپاتتى ساياساتتاردى ۇزارتۇدى ئتۇىنـ-دى ارقاۋ ەتىپ، ورتا، شاعىن، ۇساق كا-سىپورىندارداڼ داۋىن قولداۋ جونىندە ۇسىنىس قويدى.

جوۋ لي بىلاي دەپ ۇسىنىس قويدى: ورتا، شاعىن، ۇساق كاسىپورىنـ-دارداڼ داۋىن قولداۋ شارالارىن قاز ـ قالپىندا تياناقتاندىرىپ، كاسىپورىندار-داڼ ەنەرگيا ىستەتۇ وزىندىك قۇنىن تومەندەتۇ، كاسىپورىندارعا كومەكتەـ-سىپ جۇمىس ورنىن ورنقتىرۇ تەبىنىن ارتتىرۇ، كاسىپورىندارداڼ سالىق اقى اۋرتپالىعىن جەڭىلدەتۇ سياقتىلار ارقىلى كاسىپورىندارداڼ اينالىم وزىندىك قۇنىن اناعۇرلىم تومەندەتۇ كەرەك. شارۋاشىلىق ـ ساۋدا ورتاسىن ۇزدىكسىز ساپالىنداىرىپ، ئادىل، جاريا، زاڭمەن باسقارىلاتىن داۋ ورتاسىن قالىپتاستىـ-رىپ، فينانس، قازىنا ـ سالىق جاعىنان قولداۋدى كۇشەيتىپ، ىندەت تەپالىنا اۋىر دارەجەدە ۇشىراعان كاسىپ سالالارىن ئتۇيىندى قولداپ، حالقتىق شارۋاشىلىقـ-تىڭ، ورتا، شاعىن، ۇساق كاسىپورىندار-داڼ حاۋىپ ـ قاتەردى ورايعا اينالدىرىپ، وزگەرىس بارىسىندا جاڭا جاعداي اشۇىن جەبەۋ كەرەك.

"مەن ورتا، شاعىن، ۇساق كاسـ-پورىندارداڼ داۋىنا باستان ـ ايىاق نازار اۋدارامىن، كاسىپورىندار‌ى يگىلىكـ-كە كەنەلتىپ، حالىققا پايدا جەتكىزۇ سايا-ساتتارىنىڭ تياناقتانۇىنا، ەگجەي ـ تەگـ-جەيىلىلەنۇىنە بايلانىستى، ورتا، شاعىن، ۇساق كاسىپورىندارداڼ داۋ بولاشاعىنىڭ بارعان سايىن جاقساراتىندىعىنا سەنەمىن". جاڭا جىلعا كوز جىبەرگەندە، جوۋ لي‌دىڭ سەنىمى تاسقىندادى.

جوۋ لي جوعارى مەكتەپ وقۇ ـ اعارتۇ قىزمەتكەرى رەتىندە، ئوزىنىڭ تەكسەرۇ ـ زەرتتەۋ بايانداماسىن وقىتۇ با-رىسىنا ئسىگىرىپ، نازاريا مەن امالياتتى ۇشتاستىرىپ، وقۇ ـ اعارتۇ ساپاسىن ۇز-دىكسىز جوعارىلاتىپ، اناعۇرلىم كوپ كا-سىپتىك دارىندىلاردى باۋلىتىندىعىن ئبىلـ-دىردى.